

Skriftlig innspill til helse- og omsorgskomiteen angående statsbudsjettet 2025

En satsning på kvinnehelse

Oppfølging av kvinnehelsestrategien. Kap. 732 Regionale helseforetak Post 70 Særskilte tilskudd

Ombudet er glade for en satsning på kvinnehelse i budsjettet og støtter tiltakene som har fått økte midler knyttet til Regjeringens kvinnehelsestrategi. Likevel mener vi flere tiltak bør prioriteres i årets budsjett.

Sikre papirløse gravide rett til helsetjenester i forbindelse med svangerskap, fødsel og barsel. Ny satsning.

Det står i kvinnehelsestrategien om *Tiltak 44: Sikre papirløse gravide rett til helsetjenester i forbindelse med svangerskap, fødsel og barsel: Tiltaket må utredes nærmere*. Ombudet ber komiteen be Regjeringen om en prioritering av dette viktige arbeidet.

Øremerkede midler til forskning på kvinnehelse til Norges Forskningsråd. Kap. 780 Forskning. Post 70 Norges forskningsråd mv.

Ombudet mener det er behov for en økning i øremerkning av midler til forskning på kvinners helse til Norges forskningsråd (tiltak 6 i Kvinnehelseutvalgets rapport). Herunder bør det vurderes et eget forskningsprogram på eldre kvinners helse (tiltak 57 i Kvinnehelseutvalgets rapport).

Styrke vulvapoliklinikker i alle helseregioner. Kap. 732 Regionale helseforetak

Det står i kvinnehelsestrategien om tiltak 39 som omhandler å styrke vulvapoliklinikker i alle helseregioner: *Tiltaket må blant annet utredes for helsepersonellkonsekvenser, men vurderes i forbindelse med arbeid med oppdragsdokument til de regionale helseforetakene. Tiltaket må utredes nærmere*. Ombudet ber komiteen be Regjeringen om en prioritering av dette viktige arbeidet.

Midler til utredning av medikamentell abort i primærhelsetjenestene. Ny satsning.

Ombudet mener at kvinners tilgang til abort utenfor spesialisthelsetjenesten må styrkes og at abort må bli lettere tilgjengelig, uavhengig av bosted. Det står følgende i det nye lovforslaget til abortloven: *Et eventuelt fremtidig tilbud om abort i den kommunale helse- og omsorgstjenesten må utredes nærmere før det eventuelt kan etableres*. Ombudet mener at det bør settes i gang en utredning så raskt som mulig, og håper at komiteen vil prioritere dette i budsjettbehandlingen.

Mannshelseutvalg. Ny satsning.

I tillegg mener Ombudet at et kjønnsperspektiv i helse er viktig for begge kjønn, og danner grunnlag for en mer målrettet helsepolitikk. Med referanse til forslag til tiltak i Mannsutvalgets rapport *NOU 2024: 8 Likestillingens neste steg* mener Ombudet at det bør prioriteres å nedsette et mannshelseutvalg.

Styrke kunnskap på sammenheng mellom vold og helse

Økt bevilgningene for å styrke TryggEst. Kap. 765 Psykisk helse, rus og vold Post 21 Spesielle driftsutgifter

Vi er svært glade for at TryggEst får økte bevilgninger over helsebudsjettet. Erfaring viser at TryggEst har hatt gode resultater og at innføring av modellen bidrar til at flere saker avdekkes. Vi mener derfor at dette er et viktig tiltak som bør utrulles nasjonal.

Økt forskning på helsekonsekvenser av vold. Kap. 765 Psykisk helse, rus og vold. Post 75 Vold og traumatisk stress

Vi håper også komiteen vil se på tiltak 49 i Kvinnehelseutvalgets rapport, om å øke forskning på helsekonsekvenser av vold mot kvinner i tilknytning til samlivsbrudd. Vi vet alt for lite om sammenhengen mellom vold og helse, og i tillegg hvordan dette knytter seg arbeidsliv. Vi kjenner den pågående prosessen med Kvinnearbeidshelseutvalget. Vi håper komiteen vil prioritere forskning på denne problemstillingen, da det står følgende om tiltaket i Kvinnehelsestrategien: *Med forbehold om prioritering i framtidige budsjettprosesser.*

Rettsikkerhet og bruk av tvang i psykisk helsevern.

Mangelfull satsning på rettsikkerhet og styrket kontroll med bruk av tvang i psykisk helsevern. Kap. 734 Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak Post 72

I Hurdalsplattformen ga regjeringen uttrykk for en klar ambisjon om å rette opp uverdige forhold innen psykisk helse. Noe av det mest uverdige innenfor psykisk helsevern er bruk av tvang - slik som bruk av belter og tvangsmedisinering med nevroleptika - i de tilfellene tvangen kunne vært unngått med økt satsning på forebygging og alternativer til tvang.

Som Likestillings og diskrimineringsombud har vi tilsynsansvaret med FNs konvensjon for rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse (CRPD). Denne konvensjonen forplikter staten til å sikre personer med omfattende psykiske lidelser tilgang til helsehjelp av god kvalitet og rett til respekt for autonomi.

Under fjorårets budsjetthøring tok vi opp behovet for satsning som sikrer nødvendig psykisk helsehjelp på et tidlig tidspunkt og som sikrer alternativer til bruk av tvangsmidler og tvangsmedisinering. Vi etterlyste i den forbindelse oppfølging av tvangsbegrensingslovutvalgets (NOU 2910: 14) forslag til reduksjon av bruk av belter og tvangsmedisinering – og styrking av rettsikkerhet og kontroll.

Så vidt vi kan se er ingen av disse forslagene fulgt opp. Vi etterlyser derfor også i årets budsjett satsning på prosjekter og tiltak som gjør det mulig å redusere tvang i praksis, slik som replisering av prosjektet *Åpen dør* ved Lovisenberg sykehus, nå midlertidig finansiert av Norges forskningsråd, og midler til videreføring av Basal eksponeringsterapi som døgntilbud.

BET-avdelingen er nå nedleggingstruet, blant annet begrunnet med et ønske om å spare 5 millioner årlig i Helse Sør Øst. BET døgntilbud er et tilbud til mennesker som har alvorlig traumerfaringer slik som seksuelle overgrep, vold og alvorlig omsorgssvikt. Ofte er det pasienter som har vært oppgitt av helsevesenet og vært utsatt for veldig mye tvang. Til tross for dette har BET ved vestre viken helseforetak så godt som eliminert all bruk av tvangsmidler i behandlingen av disse menneskene.

Vi ber komiteen om å styrke satsningen på forebygging av tvang og gjentar at behov og mulighet for omfattende tvangs-reduksjon er grundig utredet, og at det foreligger en rekke gode forslag i NOU 2019: 14 tvangsbegrensingsloven til hvordan tvang kan forebygges, bruken av belter utfases og rettssikkerheten styrkes. Vi ber komiteen sette av midler som sikrer mulighet for BET-døgntilbud.

Sikre fortlgang i stortingsmelding om BPA

I tillegg ber vi komiteen sikre fortlgang i Stortingsmeldingen om Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA). Denne er opplistet som ikke fulgt opp i *Prop. 1 S 2024-2025 Helse- og omsorgsdepartementet* (s. 32).